

גלילי ונרם לעיון בפרשת השבוע
ערוכים בידי **בסמל ליבוביץ** - שנת החסע-עשרה

צו"ר ס"ז - ז"ס

רמב"ן הקדמה לס' דברים:

... א' א' ד"ה אלה הדברים אשר דבר משה...

...מִדְּבַר.

דב' כ"ר ס"ז ד"ה היום הזה ה' מלך ה' מצוך לעשות.

(1) מהו מבנה ספר דברים כולו ע"פ דבריו אלה, ומהו תפקידם של חסידיו מ"ז - י"ט בתוך הספר כולו?

3. x) הסבר את המקומות המסומנים בקו.

רש"י ד"ה היום הזה ה' אלוהיך מצדך:

רמב"ן ד"ה היום הזה ... ע"ז שם

אור החיים ד"ה חיות הזה...
 ונראה שכונת הכתוב **חיות** לשייטת כלל הארץ צוה אותה **א' אור-סיני** בין דברים שיש
 בהם עטיה באותו **זמן**, בין **דברים שאינם** אלא ליתור **זמן**, כמותם האסורים בפרשת **ז',**
 בכורית ומספרות **מאמנם** ברחבים **אלא** **בכור**, וצוה אותם **ה'**, חגם שלא היה זמנם,
 כדי ללמוד אותם, **ואשר** לתם מסה, **כי חיות** מצוה אותם לעשות החוקים האלה, בכורית

ומעשרות, - טעם הנה נצטוו ללמד לבן, והיום מצוה לעשותם, כי הגיעו לארץ, ותיבת "היום" לא דוקא, אלא זכר. זמן המוכן משם "היום הזה".

מה בין שלוש הפרשנים האלה בהבנת המושג "היום" בפסוק זה?

ג. ועשית אותם בכל לבבך ובכל נפשך.

ראב"ע דב' ו' ה' ד"ה בכל לבבך ובכל נפשך
"הלב" הוא הדעת, והוא כנוי לרוח המשכלת...
"נפשך" היא הרוח שבגוף, והיא המתאווה...

רשב"ן דב' ו' ה' ד"ה על דעת המדרש הלב הנזכר כאן הוא הכח המתאווה, כענין (תהלים כ"א ג') "תאווה לבן נתת לו"; (משלי י' כ"ח) "אל תחמוד יפיה בלבבך"; אם כן - "בכל נפשך" הנפש המשכלת.
וכדברי רבותינו שדורשין בגמרא (ברכות ג"ד) מכאן יורג ואל יעבור, יהיה "בכל נפשך" חוספת, מעני שאמר "בכל לבבך" ובכל מאורך", אמר גם כן "בכל נפשך"... זו שנקראו היסורים או האברים חצי הנפש, ובהריגה יאמר "בכל נפשך".

ור' אברהם (הראב"ע) אמר כי "נפשך" המתאווה כמו (דברים כ"ג כ"ח) "ואכלת ענבים כנפשך שבעך", (משלי כ"ז ז') "נפש שבעה תבוס בופת", (תהלים כ"ז י"ב) "אל תתבני בנפש צרי".
"ובכל לבבך" הוא הדעת והוא כנוי לרוח המשכלת וכמוהו (משלי י' ח') "חכם לב יקח מצוות". ודבר קרוב בפירוש "בכל לבבך" ממה שאמר (דברים י' ו') "והיו הדברים האלה... על לבבך".

ספורנו כ"ו ט"ז ד"ה בכל לבבך:
שחכירבלי שום ספק שראוי לעשות רצונו.

ד"ה ובכל נפשך:
שלא יביא אותך כח מתאווה בהיותך מכיר מעלת מי שצוה ותועלת מצוותיו.

(1) מה ההבדל בין הפרשנים הנ"ל בפירוש המושגים "לב" ו"נפש".

xx (2) הסבר את המילים המסומנות בקו בדברי הרמב"ן?

xx (3) מדוע יש קשי בבטוי בכל נפשך אם נפרשנו כחז"ל ואין קשי זה קיים לגבי "בכל לבבך"?

xx (4) מה ראה ספורנו להפך את לשון פסוקנו החיובית "ועשית אותם בכל לבבך ובכל נפשך" ללשון שלילית "שלא יביא אותך כח מתאווה..."?

ד. י"ז: את ה' האמרת היום להיות לך לאלוהים.
י"ח: וזה' אלוהיך האמריך היום להיות לו לעם סגולה.

רש"י ד"ה האמרת והאמריך איך להם עד מוכיח במקרא. ולי נראה שהוא לשון הפרשה והבדלה: הבדלתי לך סאלוהי עובדי כוכבים להיות לך לאלוהים והוא חפרישך אליו מעמי הארץ להיות לו לעם סגולה.
ומצאתי להם עד שהוא לשון תפארת. כמו (תהלים צ"ד) "יתאמרו כל פועלי און". (ובתהלים פרש' "יתאמרו" ישתבחו כמו "האמרת" - האמריך).

בעל דברי דון ספרס דברי רש"י הנ"ל:
"לשון הפרשה" פרשו רש"י מסביר ולבסוף מצא לו עד ודבריו הראשונים לא דיו מסקומם, כי יש בהם גם כן פירוש שהוא לשון הפרשה, והוא נכון לפי הענין, ובתהלים "יתאמרו כל פועלי און" הביא רש"י ישתבחו' כמו "האמרת"... וזהו כפירוש גמרא דכאן, ואין טיין שם פירוש קטא.

ר' וולף תיירנתיים בפירושו "הבנת המקרא" על פירוש רש"י טבאר דברי הנ"ל: דברי רש"י כאן נגמרים במלים "לעם סגולה" והשאר הוא תוספת איזה חלמיד בחוץ והמפתחים הכניסוהו בפניו, ולכן איננו בדפוסים ישנים.

x x החוכל לישב את הסתירה בדברי רש"י בדרך אחרת ובלי להגיש את הגירסה שבחומשים שלנו?

ה. י"ח: וזה' האמריך היום להיות לו לעם סגולה.
ר' יצחק עראמח בספרו עקדת יצחק (שער שמירה והשעית)
...השבח והתפארת המגיע להם במה שלקח אותם לו לעם סגולה הוא יותר מאד מחטירת המגיע אחרת בקבלת אלוהותו עליהם...
אמר "ולשמור את כל מצוותיו" וראה כי הוא מאמיר אותך באשר עשך סוכן וסומר אוצרות מצוותיו היקרות מזהב ומפז אשר תלכו בה, שלא עשך כן לדולחכם, כמו שאמר (תהלים קמ"ז) "מגיד דבריו ליעקב, חוקיו ומשפטי ישראל, לא עשך כן לכל גוי..."

x x מה הקשי בפסוקיננו שישיב כאן ועתה ישוב העניינה?
